

ΧΤΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟ ΙΕΡΟ: ΔΟΛΟΦΟΝΙΕΣ ΑΥΤΟΧΘΟΝΩΝ, ΕΠΕΙΓΟΥΣΕΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΓΩΝΕΣ ΜΝΗΜΗΣ

ΕΛΙΑΝΑ

ΟΤΑ

Μια σκηνοθέτις από τη Λατινική Αμερική περιγράφει τη μέθοδο εργασίας της με κοινότητες αυτόχθονων, μέσα από μια μοναδική οικολογία μέσων και υποκειμενικότητων

Το έργο μου με τίτλο *Virtual Sanctuary for Fertilizing Mourning* (Εικονικό ιερό για τη γονιμοποίηση του πένθους) είναι ένας εικονικός χώρος όπου μνημονεύεται ο θάνατος των Αυτόχθονων ιθαγενών που δολοφονήθηκαν τα τελευταία χρόνια στο Περού ενώ υπερασπίζονταν τις επικράτειές τους από την αποψίλωση των δασών και τη διακίνηση ναρκωτικών. Δουλεύοντας με τις οικογένειες και τις κοινότητες των νεκρών καθώς και με τους εικαστικούς καλλιτέχνες Nuno Cassola (Νούντο Κασσόλα), Diego Vizcarra (Ντιέγο Βισκάρα) και Gabriel Alayza (Γκαμπριέλ Αλάιζα), δημιούργησα εικονικές περιηγήσεις στις προστατευμένες περιοχές.¹ Κάθε περιήγηση είναι διαφορετική και προσπαθεί να αντικατοπτρίσει το σύμπαν κάθε κοινότητας όπως έχει επηρεαστεί από την επικράτεια και τις συλλογικές δραστηριότητες, σχέσεις πέρα-από-το ανθρώπινο» και τις περίπλοκες συγκρούσεις τις οποίες προκαλούν η υλοτομία, το λαθρεμπόριο γης και η παραγωγή ναρκωτικών. Οι προφορικές ιστορίες, οι αναπολήσεις, τα τραγούδια και οι διάφορες πληροφορίες τις οποίες βρήκαν επαρκείς ώστε να τις μοιραστούν με άλλους χρησιμοποιήθηκαν για να μπορέσουμε να γνωρίσουμε έναν τρόπο ζωής υπό εξαφάνιση και τους αόρατους, μαγικούς και τρυφερούς δεσμούς που τον κρατούν στη ζωή.

Το ιερό φιλοξενείται σε έναν ιστοχώρο όπου 360 βίντεο προσφέρουν εμβυστικές περιηγήσεις στις πληττόμενες κοινότητες, όπου μνημονεύοντας τους δολοφονημένους ηγέτες τους μας επιτρέπουν να γνωρίσουμε τον πλούσιο κόσμο τους.² Ελπίζουμε ότι η πρόσβαση σε τόσο ιδιαίτερα σύμπαντα θα αναδείξει τη σημασία των μαχών που δίνονται καθημερινά σε διάφορα μέρη του κόσμου όπου επικρατεί η αδικία και η επισφάλεια. Ως Περουβιανή καλλιτέχνη που ζει στην Ευρώπη, συχνά συναντώ εδώ προσεγγίσεις επί της λεγόμενης «φύσης» ή «οικολογίας» που να αδυνατούν αντιληφθούν τον επείγοντα χαρακτήρα των σύγχρονων πλανητικών προκλήσεων. Εκτός από ανθρωποκεντρικές και ευρωκεντρικές, οι εν λόγω θεωρήσεις αγνοούν κάτι πολύ σημαντικό: ότι σε άλλες ηπείρους, οι συνεχιζόμενοι περιβαλλοντικοί αγώνες είναι κυριολεκτικά υπαρξιακοί – ένα ζήτημα ζωής ή θανάτου. Οι λαοί που μέχρι τώρα υπερασπίζονται τη ζωή συνολικά και αντιλαμ-

¹ Η Περουβιανή κοινωνική οικολόγος Carmen Loyola (Κάρμεν Λογιόλα) μας έφερε σε επαφή με τις κοινότητες Sinchi Roca, Puerto Nuevo και Unipacuyacu. Ο Diego Vizcarra έκανε την πρώτη επαφή με την κοινότητα Nuevo Amanecer Hawái.

² www.lutoverde.com. Στα ισπανικά, «Luto verde» σημαίνει «πράσινο πένθος».

βάνονται τους ανθρώπους ως ένα ελλάσον κομμάτι της, αντιμετωπίζονται με θανατηφόρα βία, όπως αποδεικνύεται από τις πολυάριθμες δολοφονίες Αυτόχθονων ηγετών και περιβαλλοντολόγων στη Νότια Αμερική και σε άλλα μέρη του πλανήτη.

Ενώ το ευρωπαϊκό φανταστικό μόλις που αρχίζει να αναλογίζεται τον αφανισμό λόγω της παγκόσμιας υπερθέρμανσης και του ιού Covid-19, στις πρώην ευρωπαϊκές αποικίες αυτά τα σενάρια αποτελούν τη σκληρή πραγματικότητα εδώ και αιώνες, καθώς οι λαοί υπερασπίζονται πεισματικά τον τρόπο ζωής τους και τους βαθύτατους ιστούς σχεσιακότητας που τη διέπουν. Δεν έχει νόημα να μιλάμε για ένα μοναδικό «τέλος του κόσμου» όταν πολυάριθμοι, αχανείς και εξαιρετικά πλούσιοι κόσμοι συνεχώς εξαφανίζονται τα τελευταία πεντακόσια χρόνια. Σε περιόδους πολιτισμικής κρίσης, πιστεύω ότι πρέπει να στραφούμε σε αυτούς που κρατούν ζωντανό οτιδήποτε προοριζόταν για καταστροφή ή απαλλοτρίωση από τον καπιταλισμό: να εστιάσουμε την προσοχή μας στις γνώσεις τους, να ακούσουμε τα αιτήματά τους, να μάθουμε από τις πρακτικές τους, να ακολουθήσουμε τα όνειρά τους και να τιμήσουμε τους νεκρούς τους.

Γι' αυτό η εμπειρία μου εδώ ως μετανάστριας με ώθησε να επικεντρωθώ στη σταδιακή εξαφάνιση των δασών του Αμαζονίου και των υπερασπιστών τους. Μέσω αυτού του πρότζεκτ, προσφέρω την ευκαιρία για συλλογικό πένθος, χρησιμοποιώντας σύγχρονα εργαλεία (όπως την εικονική πραγματικότητα, το animation και το 3D scanning) για να συνδέσω κόσμους που συνήθως θεωρούνται προσκολλημένοι στο παρελθόν.

Το έργο αυτό πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με τις κοινότητες Nuevo Amanecer Hawai, Unipacuyacu, Sinchi Roca και Puerto Nuevo στο Περού, στις οποίες ανήκαν κάποιοι από τους ηγέτες των Αυτόχθονων οι οποίοι δολοφονήθηκαν πρόσφατα. Ήθελα να εξερευνήσω τις αντιλήψεις τους για τη ζωή, τον θάνατο, τη μνήμη και το πένθος, προσαρμόζοντας το έργο στις δικές τους πεποιθήσεις, επιθυμίες και απόψεις. Μολαταύτα, η επιλογή να συνεργαστώ με κοινότητες που έχουν πληγεί από τη βία και τη διαφθορά περιέπλεξε τη διαδικασία και χρειάστηκε να προσαρμοστώ στην ιδιαίτερη πραγματικότητα της κάθε περιοχής. Ενώ στην κοινότητα Nuevo Amanecer Hawai οι άνθρωποι καλοδέχονται τους επισκέπτες και τους δείχνουν τον τόπο τους, σε άλλα μέρη κάθε επίσκεψη είναι δύσκολη ή ακόμα κι επικίνδυνη, λόγω εσωτερικών εντάσεων και εξωτερικών απειλών. Αυτά τα περίπλοκα πλαίσια υπενθυμίζουν τον κίνδυνο της εξιδανίκευσης φαινομενικά εξωτικών περιοχών και καταδεικνύουν τη βαθιά διείσδυση των καταστρεπτικών δυνάμεων και πρακτικών του καπιταλισμού. Όποιος ζει

έξω από τα αστικά κέντρα, στο δάσος, δεν παραμένει ανεπηρέαστος από τις διαβρωτικές επιπτώσεις της λογικής που εκλαμβάνει τη φύση σαν πόρο κερδοσκοπίας.

Όμως το έργο αυτό αξίζει τον κόπο –όπως και οι απογοητεύσεις του–, διότι ο στόχος μου είναι να συμβάλω στις υπάρχουσες προσπάθειες για δημιουργία γεφυρών ανάμεσα σε διαφορετικές κουλτούρες, διαφορετικές γλώσσες και διαφορετικούς κόσμους. Είναι επείγουσα ανάγκη να μάθουμε από τις κοινότητες και τους ηγέτες τους που συνεχίζουν να αγωνίζονται για την αναγνώριση του οικοσυστήματος και της κουλτούρας τους, καθώς για και το δικαίωμά τους να θεσμίσουν τον δικό τους τρόπο ύπαρξης.

Η συγκεκριμένη εργασία περιλαμβάνει τη μετάφραση σε πολλά απλά επίπεδα, αφού δεν κατάγομαι από αυτές τις περιοχές και δεν ζω στη χώρα. Ως μιγάδα Περουβιανή από την πρωτεύουσα Λίμα, μιλώ ισπανικά (την επίσημη γλώσσα του Περού) και όχι Asháninka, Asheninka, Cacataibo, Shipibo ή Matsigenka – τις γλώσσες που μιλούν οι κοινότητες με τις οποίες έχω εργαστεί. Τι συμβαίνει στην κοσμοθεωρία μας όταν συναντούμε κοινότητες όπου η λέξη «φύση» είναι ουσιαστικά αμετάφραστη λόγω της περιπλοκότητας την οποία εμπεριέχει ή απλώς επειδή οδιαχωρισμό ανάμεσα στην κουλτούρα και τη φύση θεωρείται αδιανόητος; Τι συμβαίνει στην υποκειμενικότητά μας όταν συναντάμε τόπος όπου ο χώρος και ο χρόνος είναι αδιαχώριστες έννοιες ή εμπειρίες; Όπου τα φυτά και τα ζώα είναι συγγενείς μας και αντιμετωπίζονται ως τέτοιοι; Αυτά τα ερωτήματα απασχολούν επί του παρόντος πολλούς ακαδημαϊκούς, ερευνητές και ακτιβιστές που κατάγονται από τους Αυτόχθονες και/ή εργάζονται με κοινότητες Αυτόχθονων, ιδιαίτερα στις επικράτειες που είναι γνωστές ως Λατινική και Βόρεια Αμερική (ή Abya Yala και Νήσος της Χελώνας, όπως είναι γνωστές στους ακτιβιστές για τα δικαιώματα των Αυτόχθονων και το περιβάλλον). Αυτά τα ερωτήματα έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον όταν τίθενται σε αντιδιαστολή με τη δυτική επιστημολογία, αφού θέτουν υπό αμφισβήτηση τις θεμελιώδεις ιεραρχίες και διχοτομίες της νεωτερικότητας. Και ενώ αυτό το πρότζεκτ είναι για μένα μια πρώτη, μικρή εισαγωγή σε αυτούς τους προβληματισμούς, θεωρώ ότι αυτά είναι τα ερωτήματα που οφείλουμε να απαντήσουμε επείγοντως και σε συλλογικό επίπεδο, προκειμένου να διατηρήσουμε την ικανότητά μας να φανταζόμαστε και να εφαρμόζουμε επανορθωτικούς τρόπους σχέσης με αυτό που ονομάζεται φύση.

Για να καταστεί προσβάσιμο εκτός Περού, το περιεχόμενο πρέπει να μεταφραστεί στα αγγλικά και να εξεταστούν λεπτομέρειες σχετικά με τον υποτιτλισμό των βίντεο που παρέχουν την εμπειρία ει-

κοινωνικής πραγματικότητας. Το μοντάζ παρουσιάζει επίσης τις δικές του δυσκολίες, καθώς γίνεται μια προσπάθεια να προβληθούν με συνοχή οι διαφορετικές πραγματικότητες που εξετάζονται, αναδεικνύοντας τις βαθιές διασυνδέσεις μεταξύ ανθρώπων, εδάφους, υδάτων, φυτών, ζώων και άλλων πλασμάτων. Το εικονικό ιερό αποπειράται να καταδείξει υπόρρητα τους αόρατους, πνευματικούς και συναισθηματικούς δεσμούς που τρέφουν σχέσεις πέρα-από-το-ανθρώπινο και να συμβάλει στους αγώνες των κοινοτήτων επικοινωνώντας την πληροφορία με ελκυστικό τρόπο. Ιδανικά, το πρότζεκτ αυτό να εγείρει την περιέργεια και την επιθυμία να προσεγγίσουμε με σεβασμό τις κοινότητες που υπερασπίζονται τη ζωή με μια διευρυμένη, *κοσμοκεντρική* έννοια (σε αντίθεση με την ανθρωποκεντρική, σύμφωνα με τον όρο που προτείνει ο ανθρωπολόγος Stefano Varese).³ Το πρότζεκτ βασίζεται σε μια εκτενέστατη έρευνα για τον τρόπο με τον οποίο το συλλογικά βιωμένο πένθος μπορεί να συνδράμει ώστε να αλλάξουν οι πολιτικές υποκειμενικότητες, αναζωογονώντας πολιτικές δεσμεύσεις και εμπλουτίζοντας τα οράματα και τους πόθους για το μέλλον.

Το *Εικονικό ιερό για τη γονιμοποίηση του πένθους* κατέστη δυνατό χάρη στη γερμανική πρωτοβουλία «Driving the Human», που υποστηρίζει έργα τέχνης τα οποία πραγματεύονται την οικο-κοινωνική ανανέωση.⁴ Προερχόμενη από μια χώρα όπου ουσιαστικά δεν παρέχεται κρατική ερευνητική χρηματοδότηση στις τέχνες και δεδομένου ότι αυτές οι υποθέσεις δεν έχουν καλυφθεί καθόλου από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στο Περού, έχω πλήρη επίγνωση ότι αυτή η συγκυρία συνιστά ένα σπάνιο προνόμιο για μένα. Κατά συνέπεια, προσπάθησα να αναδιανείμω τους διαθέσιμους πόρους όσο το δυνατόν περισσότερο και να τους χρησιμοποιήσω για αυτό που θεωρώ ως το πλέον επιτακτικό ζήτημα στις μέρες μας. Προερχόμενη από τον χώρο των εικαστικών τεχνών, με μια αυτοδίδακτη, low-fi προσέγγιση στη video art, προσπαθώ να αξιοποιήσω στο έπακρο αυτή την ευκαιρία διερευνώντας τους τρόπους με τους οποίους πώς να θέσω διαφορετικές γλώσσες και εργαλεία στην υπηρεσία της ζωής. Αυτό συνεπάγεται την ενασχόληση με την τέχνη και την έρευνα ως απάντηση στις καταστρεπτικές δυνάμεις

3 Με τον όρο αυτόν, ο Varese εννοεί τα εξής: «Ένα κοσμικό σύμφωνο βάσει μιας κοσμικής ηθικής που εμπεριέχει το παν και όλες τις υπάρξεις, απτές και μη, ορατές και μη, σε έναν περιπλοκό πολυφωνικό χορό που αναζητεί την αρμονία πέρα ή ακόμα και μέσα από τις συγκρούσεις, που αγνοεί τις ταξινόμιες και τις ιεραρχίες τις οποίες δημιούργησαν οι άνθρωποι ή τους αμετάβλητους νόμους τους οποίους επινόησαν οι επιστήμονες. Πρόκειται για ένα ποικιλόμορφο σύμπαν, χωρίς προνομιούχο κέντρο ή ηγεμονική μοναδικότητα. Ένας κόσμος μονίμως εμπλουτιζόμενος από τη διάδραση των στοιχείων, ακόμα και των αντιθετικών, απαιτεί έναν κώδικα ηθικής (κώδικα εθίμων και συμπεριφορών) βασισμένο στη λογική της αμοιβαιότητας» (Stefano Varese, *Antropología del activismo y el arte del recuerdo*, Universidad Nacional Autónoma de México, Μεξικό 2018, παρατίθεται στο: Eliana Otta, *Vital Vocabulary*, Meier Ramírez, Λίμα 2022, σ. 10).

4 <https://drivingthehuman.com/>

του καπιταλισμού, οι οποίες αναπτύσσονται ταχύτερα απ' ό,τι μπορούμε να αντιδράσουμε.

Λόγω της θέσης μου ως διαπολιτισμικού φορέα, που ενεργεί ως συνδετικός κρίκος ανάμεσα σε Λίμα, Αθήνα και Βιέννη, ανάμεσα σε Λίμα και Αμαζόνιο, ανάμεσα σε Περού και Ευρώπη, διερωτώμαι ποιοι κόσμοι χρειάζονται μετάφραση στις μέρες μας και πώς αυτές οι μεταφραστικές διεργασίες μπορούν να εμπλουτίσουν τις διασυνδέσεις μεταξύ τέχνης, φύσης και τεχνολογίας· επιπλέον, πώς μπορούν αυτές οι μεταφραστικές διεργασίες να επηρεάσουν τη σχέση ανάμεσα στη φαντασία, την ευθύνη και την πολιτική. Χάρη στη συνεργασία με κοινότητες από τις οποίες δεν προέρχομαι, στοχάζομαι τα πιθανά εργαλεία προσαρμογής και ενσυναίσθησης τα οποία μπορώ να αναγνωρίσω και να αναπτύξω από τη θέση της *mestiza* (μικτή φυλή), η οποία μπορεί να λειτουργήσει υπέρτου διαπολιτισμικού διαλόγου και της συναναστροφής μεταξύ των ειδών. Από αυτή την άποψη, αντιλαμβάνομαι τη συγκεκριμένη προσπάθεια ως μια πρακτική αποαποικιοποίησης.

Το *Εικονικό ιερό για τη γονιμοποίηση του πένθους* προσπαθεί να καταστήσει πιο ορατούς τους αγώνες για τη γη και για έναν μη καπιταλιστικό/αστικό/δυτικοποιημένο τρόπο ζωής, όπου πρωταγωνιστούν λαοί που εδώ και αιώνες θεωρούνται πολίτες δεύτερης κατηγορίας. Προσφέροντας τα αποτελέσματα σε ένα ευρύ κοινό, ελπίζω να συμβάλω σε ένα διευρυνόμενο δίκτυο δημιουργών οι οποίοι στοχεύουμε να ανακατευθύνουμε τη ματιά μας από την παράλυση και τη μοιρολατρία προς τη εύθυμη και αλληλέγγυα κινητοποίηση. Χρειάζεται απλώς να εξετάσουμε με προσοχή και σεβασμό τις ζωτικές ενέργειες που υφίστανται καθημερινά θανάσιμες, προκειμένου να αναθεωρήσουμε τη θέση μας μέσα σε πραγματικότητες που παρουσιάζονται ως οι μόνες εναλλακτικές λύσεις.. Ευτυχώς, η τέχνη και ο κινηματογράφος μπορούν να συμβάλουν εκτενώς στους πολιτικούς και πνευματικούς μετασχηματισμούς που απαιτούνται σήμερα για να υπερασπιστούμε και να οραματιστούμε έναν πιθανό κόσμο όπου «χωράνε πολλοί κόσμοι», όπως το θέτουν οι Ζαπατίστας.⁵

5 EZLN, «Fourth Declaration of the Lacandona Jungle», στο: *The Zapatista Reader* (επιμ. Tom Hayden), Thunder's Mouth Press, Νέα Υόρκη 2002.

SNOW IN PARADISE / AAAAA

SEVEN SONGS FROM THE TUNDRA
/ AAAAA

ON BUILDING UP A SANCTUARY: INDIGENOUS KILL- INGS, URGENT TRANS- LATIONS AND STRUG- GLING REMEMBRANCES

ELIANA

OTTA

A South American filmmaker recounts her working method with Indigenous communities, navigating in a unique ecology of media and subjectivities

My project *Virtual Sanctuary for Fertilizing Mourning* is a virtual space to commemorate the deaths of Indigenous leaders who were assassinated in recent years in Peru for defending their territories against deforestation and narcotrafficking. Working with the deceased's families and communities – in collaboration with the visual artists Nuno Cassola, Diego Vizcarra and Gabriel Alayza – I created virtual tours of the areas they protected.¹ Each tour is different, trying to reflect each community's universe, deeply informed by their territory and collective activities, more-than-human relations, and the complex conflicts ensuing from wood felling, land trafficking and drug production. Oral histories, remembrance, songs, and diverse information that people found meaningful to share with others, were used to develop a portal into ways of life in the process of extinction, but also to hint towards the invisible, magical, and affectionate threads sustaining them.

The sanctuary is hosted on a website where 360 videos offer immersive journeys through the affected communities, so that the remembrance of their killed leaders may allow us to get to know their rich worlds.² Hopefully, providing access to such particular universes will highlight the importance of the daily battles that take place in different parts of the world, under the most unjust and precarious circumstances. As a Peruvian artist living in Europe, I often encounter western approaches on so-called “nature” or “ecology” that largely fail to recognize the urgency of addressing contemporary planetary challenges. Not only are these outlooks anthropo- and euro-centric, but, far more importantly, they are unaware that in other continents the ongoing environmental struggles are literally existential – a matter of life or death. The peoples that defend life as a whole and perceive humanity as only a minor part of it, are met with fatal violence, as evidenced by the numerous murders of Indigenous leaders and environmentalist in South America and other parts of the globe.

While Europe only begins to consider imaginaries of extinction due to global warming and Covid-19, such scenarios have been the harsh reality in its former colonies for centuries, where peoples tenaciously defend their mode of living and its deep webs of relationality. It makes no sense to speak of a singular “end of the world” when multiple, immense and vastly

¹ The Peruvian socio-environmentalist Carmen Loyola connected us with the communities Sinchi Roca, Puerto Nuevo and Unipacuyacu. The Peruvian filmmaker Diego Vizcarra established the first contact with Nuevo Amanecer Hawai.

² www.lutoverde.com. “Luto verde” means “Green Mourning” in Spanish.

rich worlds have been constantly disappearing in the last five hundred years. In a period of civilizatory crisis, we are called turn to those struggling to save what was planned to be destroyed or co-opted under capitalism: to pay attention to their knowledges, listen to their claims, learn from their practices, follow their dreams and honor their deaths.

That is why my migrant experience here made me focus on the ongoing destruction of the Amazonian forests and its defenders. Through this project, I offer an opportunity for collective mourning, using technological means (e.g. virtual reality, animation, 3D scanning) to connect worlds that are often seen as stacked in the past.

This work has been made in collaboration with the Peruvian communities Nuevo Amanecer Hawaii, Unipacuyacu, Sinchi Roca and Puerto Nuevo, to which some of the recently assassinated Indigenous leaders belonged. I wanted to explore their understandings of life, death, remembrance and mourning, adapting the initiative to their beliefs, desires and convictions. Nevertheless, choosing to work with communities deeply affected by violence and corruption made this process complicated and irregular, having to adjust it to the reality of each particular place. While in Nuevo Amanecer Hawaii the people are eager to welcome visitors and show their lands, in other places, due to internal tensions and external threats, visits can be challenging or even risky. Such complex contexts are a reminder of the danger of idealizing seemingly exotic territories, but also demonstrate the deep penetration of capitalism's destructive forces and practices. To live outside of urban centers and inside the forest does not mean to be untouched by the corrosive effects of perceiving nature as a resource to profit from.

But the task — and its disappointments — is worth it, since my aim is to contribute to the existent efforts of building bridges between different cultures, languages and worlds. It is urgent to learn from the leaders and the communities struggling for the recognition of their habitat, their culture and their right to create their own way of existence.

This labor implies exercising translation on many levels, since I am not from those areas and I am currently living outside the country. As a mixed-raced Peruvian from the capital, Lima, I speak Spanish (the official language of Peru) and not Asháninka, Asheninka, Cacataibo, Shipibo or Matsigenga — the languages spoken in the communities I have worked with. What happens to our worldview when we encounter communities where the word “nature” is virtually untranslatable because of the complexity it can evoke, or plainly because they can't conceive a division between culture and nature? What happens to our subjectivity when encountering places where time and space are inseparable as concepts or

experiences? Where plants and animals are our kin, and are addressed as such? These questions are currently being examined by numerous scholars, researchers and activists of Indigenous origins and/or working with Indigenous communities, notably in the territories known as Latin and North America (or Abya Yala and Turtle Island within Indigenous rights and environmental activism). These questions are particularly interesting as against western epistemology, since they challenge the fundamental hierarchies and dichotomies of modernity. And although this project is for me a first, small introduction into such concerns, I think that these are the kind of questions we should urgently and collectively address, in order to retain our capacity to imagine and practice restorative ways of relating to what is called nature.

To make the content available outside Peru requires translating it to English and considering details as to how to subtitle the videos for the VR experience. Editing also poses its own difficulties when trying to display coherently the diverse realities addressed, shedding light on the profound entanglements between humans, soil, waters, plants, animals and other creatures. The virtual sanctuary attempts to hint towards the invisible, the spiritual and the affective bonds nourishing so much more than simply human relations, while also contributing to the communities' struggles by sharing information in an engaging way. Ideally, the project will generate curiosity and the desire to develop respectful ways of approaching communities defending life in an expanded, cosmocentric sense (as opposed to anthropocentric, following the term proposed by the anthropologist Stefano Varese).³ This project builds on a long research about how the collectivization of mourning can help to transform political subjectivities, reinvigorating political commitments and enriching visions and desires for the future.

Virtual Sanctuary for Fertilizing Mourning is made possible thanks to the German initiative “Driving the Human,” which supports artworks dealing with eco-social renewal.⁴ Coming from a country where virtually no public research funding is directed to the arts, and given the lack of coverage of these cases in the Peruvian media, I am fully aware that this

3 By cosmocentric, Varese means: “A cosmic pact implying a cosmic ethics which entails all and every entity tangible and intangible/visible and invisible — in a complex polyphonic dance that searches for harmony beyond and even through conflicts, which ignores taxonomies and hierarchies created by humans or immutable laws invented by scientists. This is a diverse cosmos, where there is no privileged center or hegemonic singularity. A world permanently enriched by the interaction of each of its elements, even the antithetical ones, requires a moral code (a customs and behavior code) based on the logic of reciprocity” (Stefano Varese, *Antropología del activismo y el arte del recuerdo* [México : Universidad Nacional Autónoma de México, 2018], quoted in: Eliana Otta, *Vital Vocabulary* [Lima: Meier Ramírez, 2022], p. 10).

4 <https://drivingthehuman.com/>

conjuncture is a rare privilege. Therefore, I tried to redistribute the available resources as much as possible and use them towards what I consider to be the most pressing issue nowadays. With a background in visual arts, with a self-taught, low-fi approach to video art, I try to make the most of this opportunity by exploring how to put different languages and tools at the service of life. Thus, this implies engaging with art and research as responses against the destructive forces of capitalism, which operate faster than we can react to.

Due to my current position as a cross-cultural agent, acting as a link in-between Lima, Athens and Vienna, in-between Lima and the Amazon, in-between Peru and Europe, I ask myself which worlds need translation nowadays and how can these translating operations enrich entanglements between art, nature and technology; moreover, how can such translating operations inform the relationship between imagination, responsibility and politics. Working with and on communities which are not my own, makes me reflect on the possible adaptive and empathic tools that can be recognized and nurtured within a mestiza (mixed raced) position, which can be helpful for intercultural dialogue and inter-species conviviality. In that sense, I understand this effort as a decolonial practice.

Virtual Sanctuary for Fertilizing Mourning attempts to help making visible the struggles for land and for a non-capitalist/urban/westernized way of living, by peoples that for centuries have been considered second class citizens. By offering its results to a wide audience, I hope to contribute to a growing network of creators aiming to redirect our gazes, from paralysis and fatalism, towards joyful and solidary mobilization. It is only needed to pay careful and respectful attention to the vital energies enduring deadly threats every day, to reconsider our positions within realities presenting themselves as the only alternatives. Fortunately, art and filmmaking can contribute largely to the political and spiritual transformations currently needed to defend and envision a possible world where “many worlds fit”.⁵

⁵ EZLN, “Fourth Declaration of the Lacandona Jungle”, in: *The Zapatista Reader*, ed. Tom Hayden (New York: Thunder’s Mouth Press, 2002).

SEVEN SONGS FROM THE TUNDRA / AAAAA